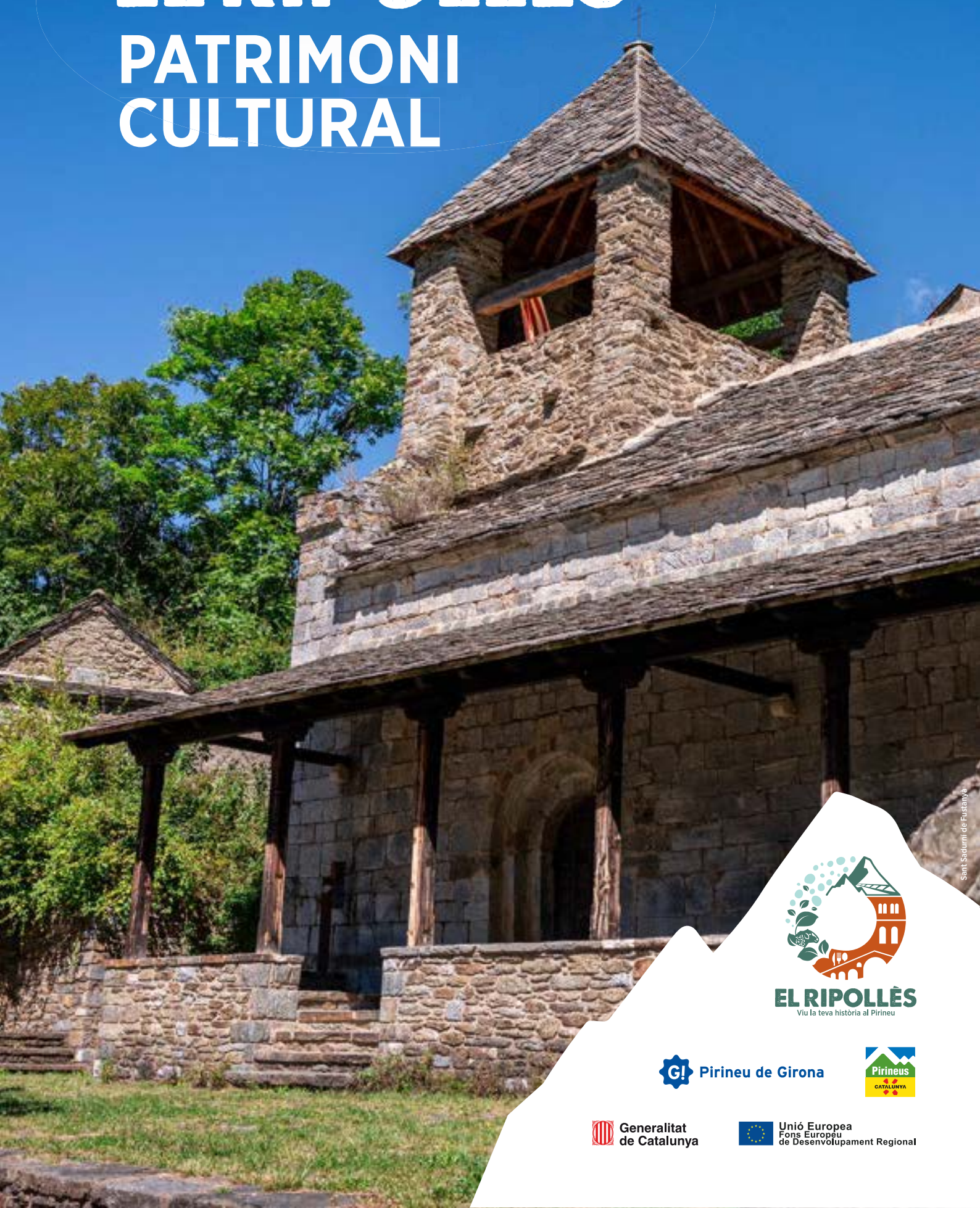

EL RIPOLLÈS

PATRIMONI CULTURAL

Sant Sadurn de Noya

EL RIPOLLÈS
Viu la teva història al Pirineu

 Pirineu de Girona

 Generalitat
de Catalunya

 Unió Europea
Fons Europeu
de Desenvolupament Regional

ÍNDEX

03

Introducció

04

**Informació
general**

09

**Experiències
3D**

11

Audioguies.
Monestir
del Ripollès,
mil anys de
patrimoni

15

**Visites
guiades**

18

**Festes i
tradicions**

20

Gastronomia

INTRODUCCIÓ

Monestir de Santa Maria de Ripoll

La història i la cultura del Ripollès us atrapa i us convida a seguir descobrint-la. Aquí coneixereu l'origen de Catalunya, descobrireu la identitat de les nostres contrades, una manera de viure i de sentir relacionada amb els pastors, la pagesia i els oficis, el naixement de la farga catalana...

Gaudireu d'un patrimoni romànic excepcional, amb quasi 100 monuments que fan que el Ripollès tingui una de les concentracions més denses de romànic a Europa. Arreu hi trobareu patrimoni llegendari amagat per racons encara per descobrir.

El Ripollès té una de les concentracions de romànic més denses d'Europa

Els tres grans exponents són el Monestir de Santa Maria de Ripoll, el Monestir de Sant Joan de les Abadesses i el Monestir de Sant Pere de Camprodon.

Al Ripollès el patrimoni és la seva gent, la seva natura i uns atributs culturals que donen personalitat al territori. Una comarca pirinenca on gaudireu de la tranquil·litat tan preuada, del repòs tan merescut.

INFORMACIÓ GENERAL

El Ripollès és terra d'art i cultura des de temps remots. Els seus màxims exponents han perdurat fins als nostres dies, cosa que ens permet gaudir de l'espectacular patrimoni romànic.

El Ripollès, com a comarca pirinenca, ha estat històricament zona de refugi. Segurament, a finals del segle VIII ja es

va començar a estructurar una xarxa de castells i torres de guaita que ajudarien a la protecció de la població. Aquest llegat és ben present als castells de Mataplana, Rocabruna, Queralbs i Ribes de Freser, i a la Torre de Campelles. Tots ells situats en llocs estratègics des d'on gaudireu de vistes panoràmiques espectaculars.

Castell de Mataplana a Gombren

La comarca del Ripollès té el privilegi de comptar amb un destacat nombre d'esglésies romàniques, la majoria de finals del segle XI i mitjan segle XII.

Tot i que formen part d'una estratègia política i religiosament marcada, seguint patrons de repoblament i evangelització, cadascuna respon a necessitats diferents que les fan ser úniques. La majoria eren el nucli del poble i de la vida religiosa quotidiana i d'altres es localitzaven en reductes més allunyats, fins i tot al cim de la muntanya.

Visitar-les és aprendre del patrimoni artístic, observant característiques i curiositats particulars, i entendreu que són part inseparable d'aquest territori.

A més, repartides per la comarca trobarem ermites, santuaris i capelles, ubicades a dalt de la muntanya o amagades enmig de camins frondosos. Totes ens condueixen al món del pelegrinatge, del culte i de la guariació de malalties.

A partir de l'any 1000, després dels acords de Pau i Treva incentivats per l'abat-bisbe Oliba, es replanteja la xarxa de camins locals per ampliar-la a nous senders funcionals.

Però no és fins a mitjan segle IX que comencem a veure la gran tasca de repoblació i organització de tot el territori. En aquests moments de revolta i convulsió, la figura del comte Guifré el Pilós és clau per comprendre la nova distribució del territori: una repartició de comtats que esdevindrien l'anomenada Catalunya Vella.

“Com a comarca pirinenca el Ripollès ha estat refugi des de temps remots”

Santa Cecília de Molló

Santuari de Montgrony i església de Sant Pere de Mongrony a Gombren

L'objectiu era millorar tant les relacions mercantils com la vida social i el pelegrinatge, així com la funcionalitat militar. Al Ripollès, zona de frontera, els ponts es van convertir en una de les arquitectures essencial.

La majoria presentaven un o tres arcs i una forma d'esquena d'ase, que permetia un eixamplament més gran, tal com es pot observar al **pont de la Cabreta** (Campdevànol), que deu el nom al seu comitent, el comte Oliba Cabreta. Aquest no era l'únic pont que conduïa cap a la Cerdanya, també hi duia el **pont Nou de Camprodon**, un dels més alts de la comarca. D'altres donaven accés a l'entrada de les viles, com el cas del **pont Vell de Sant Joan de les Abadesses**, o situats entre camins com el **pont Vell de la Rovira** de Sant Pau de Segúries.

I encara es conserven vestigis de la **Via Romana del Capsacosta** a Sant Pau de Segúries, un ramal de la Via Augusta que era la principal via de comunicació entre Besalú i França, a través del Coll d'Ares.

Pont Vell de Sant Joan de les Abadesses

Pont Nou de Camprodon

Via romana del Capsacosta a Sant Pau de Segúries

Pobles singulars, amarats de cultura

Al Ripollès podreu descobrir l'essència dels pobles medievals d'alta muntanya, que us transportaran en el temps. Viles amb carrerons estrets, cases de pedra amb teulades de pissarra i elements de fusta originals. Pobles de postal i que tot passejant pels seus carrerons ens enamorem de la seva bellesa perquè traspuen cultura a cada pas.

Dòrria

a Toses, un petit nucli de població a 1.550 metres d'altitud, que conserva l'encant dels pobles d'alta muntanya. Declarat bé cultural d'interès nacional per la seva bellesa, i l'església de Sant Víctor, on es conserven pintures romàniques del segle XII.

Setcases

un poble pintoresc amb cases, carrers i carrerons de pedra acuradament restaurats i que guarden tota l'essència dels pobles d'alta muntanya del Pirineu. Una de les portes d'entrada al Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser.

Pardines

una vila de marcat caràcter pirinenc, situada dins del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser. A l'ombra d'una de les muntanyes més emblemàtiques del Ripollès, el Taga. El poble respira romànic i carrers de pedra, on la història ha marcat el present.

La Roca de Vilallonga de Ter

un poble amb un gran passat històric, record d'una distribució medieval quan estava envoltada de les muralles del seu antic castell. Del recinte emmurallat, en roman la capella de la Pietat.

Beget

és un petit poble dins la vall de Camprodon que conserva pràcticament intacta la seva essència, amb un estil rural, romànic i majestuós. Hi trobem l'església de Sant Cristòfol i la majestat, una de les obres cabdals de l'escultura romànica catalana. Durant l'any 2021 ha estat declarat un dels pobles més bonics d'Espanya.

Vallfogona del Ripollès

està envoltat de boscos, paisatges i camins que la converteixen en un lloc ideal per fer rutes i excursions i per gaudir de la natura. El seu nucli medieval, ben conservat, consta d'una plaça central on al seu voltant, i en forma circular, es van construir les antigues cases, que encara conserven llindars i balcons centenaris.

EXPERIÈNCIES 3D

Gràcies als avenços de la tecnologia 3D podem visitar de forma virtual 22 esglésies distribuïdes pels 19 municipis de la comarca. Aquesta visita ens permetrà descobrir alguns dels elements turístics i culturals del Ripollès.

Les visites 3D permeten descobrir un patrimoni llegendari de manera interactiva i molt didàctica

I per descobrir de manera interactiva i molt didàctica el patrimoni llegendari, la història i la cultura del Ripollès teniu al vostre abast una gran varietat de visites guiades, a més de museus i centres d'interpretació que us faran sentir que sou part de la nostra història.

Museu Etnogràfic de Ripoll

Església de Sant Pere de Ripoll

Antiga Parroquial de Sant Pau de Segúries

Mare de Déu de les Neus d'Espinavell

Sant Bartomeu del Baell

Visita virtual a l'església de Sant Cristòfol de Toses

**Sant Cristòfol
de Beget**

**Sant Cristòfol
de Toses**

**Sant Cristòfol
de Ventolà**

**Sant Esteve
de Llanars**

**Sant Jaume
de Queralbs**

**Sant Julià
de Tregurà**

**Sant Marcel
de Planès**

**Sant Martí
de Surroca**

**Sant Sadurní
de Fustanyà**

**Sant Víctor
de Dòrria**

**Santa Llúcia
de Puigmal**

**Santa Magdalena
de Puigsac**

**Santa Maria
de Matamala**

**Santuari de la Salut
de Vallfogona de
Ripollès**

Sant Pere d'Aüria

**Sant Pere
de Montgrony**

**Sant Miquel
de Setcases**

**Capella de Mare
de Déu del Carme
de Batet**

AUDIOGUIES. MONESTIRS DEL RIPOLLÈS, MIL ANYS DE PATRIMONI

Un mil·lenni de patrimoni cultural es posa al vostre abast amb les visites imprescindibles al **monestir de Santa Maria de Ripoll**, el **monestir de Sant Joan de les Abadesses** o el **pont Nou de Camprodon** i el seu monestir. Podeu visitar aquests tres municipis fent un recorregut amb l'**audioguia *Monestirs del Ripollès, mil anys de patrimoni***, que trobareu a les oficines de turisme i que us permetrà gaudir d'un recorregut patrimonial, natural i històric per aquests municipis.

**L'audioguia
us farà gaudir
d'un recorregut
patrimonial,
natural i històric
pels municipis**

Palau Abadia de Sant Joan de les Abadesses

Us agradarà saber que el Ripollès és un dels territoris d'Europa amb més concentració d'art romànic, amb un centenar de monuments repartits entre els seus municipis.

Per trobar-ne l'origen cal anar a la fundació de multituds de comunitats religioses arreu d'Europa, al primer mil·lenni, quan els monestirs van esdevenir els centres de cultura més importants al continent a l'edat mitjana. Els monjos copiaven i creaven llibres meravellosos en els seus scriptoriums, i reunien les biblioteques més importants amb llibres contemporanis, de l'antiguitat o d'altres civilitzacions, que els permetien conèixer el món, la gran obra de Déu. A fi d'organitzar la vida religiosa del seu entorn, transmetien sistemes de govern i de relacions humanes pròpies del món franc. Els seus edificis i els seus béns mobles destinats al culte son encara avui autèntiques joies de l'art romànic.

Aquestes comunitats monàstiques també arriben al Ripollès: Santa Maria de Ripoll, Sant Joan de Ripoll (més tard anomenat Sant Joan de les Abadesses) i Sant Pere de Camprodon són monestirs benedictins, fundats abans de l'any 1000 per iniciativa dels comtes, com ara Guifre el Pelós, amb l'objectiu de repoblar la vall.

En ells s'hi conjugà la vida espiritual, la vida cultural, les trifulgues del poder civil i la dificultat de les relacions humanes. Encara

avui segueixen mostrant la seva esplendor i segueixen essent centres vius de reunió dels cristians del Ripollès i signe d'identitat dels habitants dels seus pobles.

Al llarg del temps, grans personatges històrics van omplir de majestuositat aquests emplaçaments. Ripoll, panteó comtal fins a l'any 1162, va comptar amb la presència de l'abat-bisbe Oliba al segle XI i de Ramon Berenguer IV, una figura cabdal, aquest últim, per comprendre el patrimoni artístic de mitjan segle XII. La portalada —presentada a la candidatura per ser Patrimoni Mundial de la UNESCO— i el claustre són les joies d'aquesta època d'esplendor.

En el cas de Sant Joan de les Abadesses, el poder benedictí femení arriba a través de l'abadessa Emma. La riquesa artística medieval es pot contemplar tant al museu del monestir com a l'interior de la seva església, que conté el grup escultòric del Santíssim Misteri.

Camprodon, estèticament més proper a l'orde del Cister, destaca per l'elegància i la sobrietat de l'església del segle XII. La seva qualitat artística es fa palesa, també, en un dels capitells del seu antic claustre conservat al Museu d'Art de Girona.

Per tant, quan pensem en l'art romànic ripollès, és inevitable parlar dels tres imponents monestirs, que són la viva imatge de l'esplendor cultural medieval de la comarca.

Portalada del monestir de Santa Maria de Ripoll

Monestir de Santa Maria de Ripoll

un dels monestirs romànics més destacats de Catalunya, fundat al final del segle XI pel comte Guifré el Pilós, en destaca la majestuosa portalada romànica del segle XII, que és candidata a ser declarada Patrimoni Mundial per la UNESCO. També és reconegut pel seu paper històric en la fundació de Catalunya i com a panteó comtal català.

Monestir de Sant Joan de les Abadesses

el primer monestir femení de Catalunya, on el poder benedictí arriba de la mà de l'abadessa Emma, i a l'església hi trobareu el grup escultòric del Santíssim Misteri.

Monestir de Sant Joan de les Abadesses

Monestir de Sant Pere de Camprodon

fundat pel comte Guifré II, destaca per l'elegància i sobrietat de l'església del segle XII.

Petits grans tresors del Ripollès

Més enllà de la seva arquitectura, el patrimoni ripollès us pot delectar amb obres in situ, ubicades a l'interior de les seves esglésies. En destaquen la talla en fusta policromada coneguda com a majestat de Beget, una obra cabdal de l'escultura romànica catalana; el frontal d'altar de l'església de Sant Esteve de Llanars, l'únic de la comarca que es conserva en el seu lloc original, i les pintures murals de Sant Cristòfol de Toses i Sant Víctor de Dòrria (Toses), dos casos paradigmàtics de pintura romànica ripollesa que no us podeu perdre.

Una de les troballes més recents són les pintures murals de l'església de Sant Pere (Ripoll), on es van descobrir una quarantena de dracs policromats a les voltes de l'interior de l'església. Un exemple del gòtic tardà ripollès que us deixarà bocabadats.

D'altres, també de gran valor, estan exposades als grans museus medievals del país, el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu Episcopal de Vic. Al museu barceloní hi ha el frontal d'altar de l'església de Sant Marcel de Planès (Planoles), una església destacable, també, per la seva arquitectura de finals del segle XI.

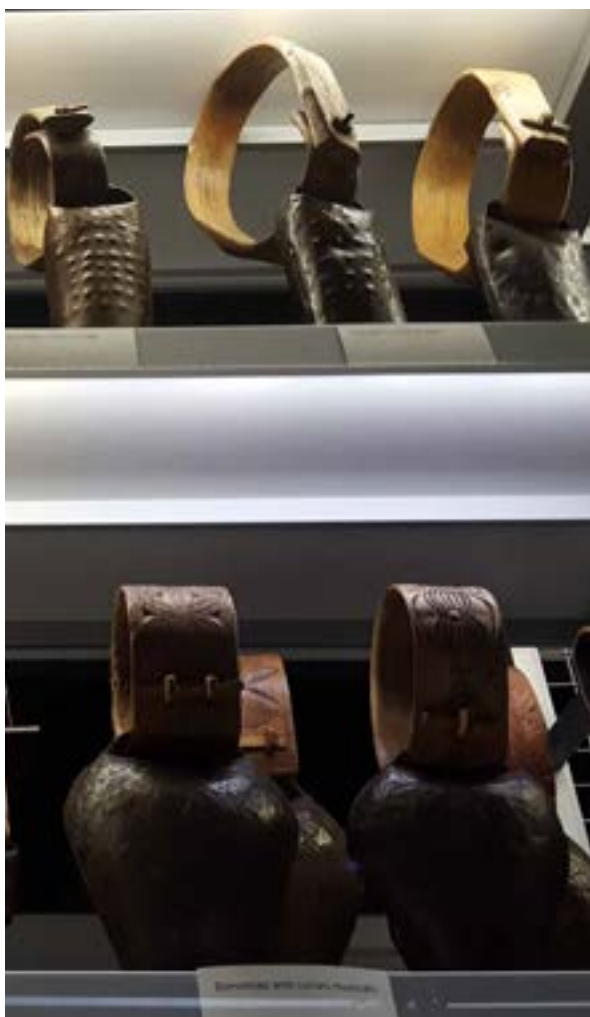
A Vic, s'hi exposa la talla en fusta de la marededeu de Santa Maria de Matamala (les Llosses), que guarda relació estilística amb la de Montserrat i que conserva part de la seva policromia original.

Església Sant Esteve de Llanars

VISITES GUIADES

Museus per descobrir un passat fascinant

No us perdeu la visites guiades al **Museu Etnogràfic de Ripoll**, on de la mà de guies especialitzats, experts en patrimoni cultural, viureu una experiència fascinant descobrint els costums, les tradicions i la cultura del Ripollès i el Pirineu de Girona. En destaquen les col·leccions relacionades amb els pastors, la pagesia, la religiositat popular, el ferro forjat, les armes de foc i la farga catalana.

Amb les visites guiades reviureu el dia a dia i els oficis dels nostres avantpassats

Des del mateix museu es programen visites guiades per l'**Scriptorium** i la **Farga Palau de Ripoll**. Des de l'Scriptorium podeu conèixer el passat cultural de la població i la importància que el Monestir de Santa Maria de Ripoll va tenir al llarg dels segles X-XII en la producció i còpia de manuscrits. Amb el taller **Fes de monjo copista**, petits i grans podeu posar-vos a la pell dels antics monjos copistes, posant en pràctica el que haureu après a l'exposició.

La Farga Palau, fundada com a farga de ferro al segle XVII va mantenir la seva activitat durant cinc segles fins que va tancar l'any 1978. És l'exemple més destacat i l'únic visitable que es conserva a tot el país del sistema de producció conegut internacionalment com a Farga Catalana. En ella s'hi posa en valor el patrimoni industrial que hi ha al voltant del treball del ferro.

Al mateix temps, a Campdevàrol hi trobareu el **Molí Gros i centre Pyrfer**, on el visitant revalor a tot el llegat del ferro, des dels clau-taires fins a la indústria metal·lúrgica actual.

Al **Museu Miner d'Ogassa** podreu conèixer el patrimoni industrial vinculat a les explotacions mineres de carbó.

Scriptorium de Ripoll

Farga Palau de Ripoll

Museu Miner d'Ogassa

Museu del Comte Arnau a Gombren

Descobriu la llegenda del comte Arnau, un dels símbols mítics de Catalunya, al Centre d'Interpretació del Mite del Comte Arnau a Sant Joan de les Abadesses i al Museu del Comte Arnau, a Gombren.

També podeu visitar el **Museu Isaac Albéniz** a Camprodon, que recrea l'ambient que va formar part de la vida del músic o l'**exposició del Cremallera de Núria** a Ribes de Freser, on hi veureu els antics vagons que s'utilitzaven per pujar a Núria.

Són de visita obligada els monestirs de **Santa Maria de Ripoll**, **Sant Joan de les**

Abadesses i **Sant Pere de Camprodon**, que encara mostren la seva esplendor i es mantenen com un signe d'identitat dels habitants dels seus pobles.

Encara a Sant Joan de les Abadesses també podeu visitar l'espai d'exposició del rehabilitat Palau de l'Abadia, que també acull el **Centre d'Interpretació del Mite del Comte Arnau**.

I a l'**Espai Cal Marquès** de Camprodon hi trobareu una exposició permanent sobre La Retirada, amb tots els objectes relacionats amb aquest episodi històric que s'han trobat en aquesta zona.

FESTES I TRADICIONS

Voltant pel Ripollès gaudireu del paisatge, la natura, la història i la cultura que us anireu trobant al vostre pas, i descobrireu petits indrets i pobles encisadors amb un passat rural que us transportaran a l'essència dels nostres avantpassats, recorrent indrets desconeguts. A molts d'aquests pobles s'hi conserven encara unes tradicions ancestrals, convertides avui en atractius culturals de primer ordre i que cada any atrauen a visitants d'arreu.

Es conserven tradicions ancestrals, que s'han convertit en atractius culturals

Dansa de la Gala a Campdevànol

Festa Nacional de la Llana i Casament a Pagès a Ripoll.

I és que el dinamisme de la comarca queda acreditat amb l'extens calendari d'activitats d'arrel popular que durant tot l'any us permetran sentir-vos que formeu part del Ripollès.

Festa Nacional de la llana i casament a pagès a Ripoll

Tria de mulats d'Espinavell

Processó dels Sants Misteris de Camprodon

Concurs Internacional de Gossos d'Atura a Ribes de Freser

Clavetaires, Festival de música i Dansa de la Gala de Campdevànol

Tria de mulats d'Espinavell

Aquests són uns exemples de festes singulars i molt genuïnes del territori, però la programació d'activitats és molt més àmplia. La [**podeu consultar aquí.**](#)

GASTRONOMIA

Un dels trets culturals d'una regió és, indiscutiblement, la gastronomia. Aquesta és el reflex d'un llegat extraordinari de coneixement, saviesa i de la bona feina feta als fogons durant generacions i generacions de ripollesos, que han sabut portar fins als nostres dies l'expertesa de la cuina de muntanya, els productes i la seva elaboració. I és que el Ripollès és

terra de pagesia i bons aliments, i la **marca de garantia Producte del Ripollès** certifica que els productes estan arrelats al nostre caràcter de muntanya, i són el resultat d'una aposta ferma per treballar al territori i mantenir la nostra identitat. Son les pròpies exquisideses que ens parlen de la muntanya i del pla, de les feines del camp i de la pagesia, del rebost i de l'obrador.

Teniu al vostre abast **més de 160 restaurants** a la comarca, un dels quals amb Estrella Michelin, on es poden degustar plats típics amb **productes locals**. Llet i derivats làctics, coca, plantes aromàtiques, infusions i condiments de cuina, llangonisseta i embotits elaborats amb carn de porc, ratafia, horta i fruits vermells, les singulars trufes de la vall de Camprodon, produïdes en alçada i amb unes qualitats culinàries excepcionals, melmelades, plats cuinats, cervesa artesana de tradició mil·lenària, mel del Ripollès amb gust pronunciat i dolç i ous de la comarca... Podreu degustar-hi carns excel·lents com la de poltre del Ripollès, molt nutritiva i tendra, ovella ripollesa, xai i vedella de l'autèntica raça bruna dels Pirineus, una garantia de qualitat i gust exquisit. Tots aquests productes genuïns alimenten els fogons d'excel·lents establiments de restauració, citats a les millors guies gastronòmiques.

El Ripollès és terra de pagesia i bons aliments, amb una identitat exquisida

I per mostrar-nos tal com som, per apropar al visitant la nostra manera de fer cuina i produir els aliments, al llarg de l'any trobareu un intens calendari d'esdeveniments vinculats a la gastronomia i als productes locals com la Fira Europea del Formatge de Ripoll, la Fira i mercat de la trumfa a Molló i Vilallonga de Ter, la Fira de les herbes i dels bolets de Setcases, la Fira de la Galeta de Camprodon, la Festa de la Mel i del formatge de la Vall de Ribes i Tastets de formatges del Ripollès.

